

Mag je JE GESTOLEN fiets TERUGSTELEN?

Natuurlijk mag je je gestolen fiets terugstelen. Het moet niet gekker worden in Nederland. Die fiets was toch van jou? Dus je steelt niet eens!

Eh... ja, dat lijkt op het eerste gezicht wel zo. Maar zoals vaker in het recht, ligt het op het tweede gezicht toch iets anders. Ingewikkelder. Genuanceerder. En misschien ook wel rechtvaardiger?

over heling, uitlokking...

... en een

weesfiets met twee lekke banden

AMERIKA, 27 april 2015

De mountainbike van Steve is gestolen. Balen. Maar nog diezelfde middag ziet hij dat iemand precies dezelfde fiets op internet te koop aanbiedt. Hij belt de verkoper, maakt een afspraak en gaat ernaartoe. Met een verborgen camera.

'Ziet er goed uit,' zegt Steve als hij de fiets bekijkt.

'Ja, het is een goede fiets,' zegt de verkoper. 'Hij was van mijn neef, maar die is verhuisd naar Florida en heeft hem niet meer nodig.'

'Mag ik er even op rijden?' vraagt Steve. 'De remmen checken en zo?'

'Yeah, alright!'

'Really good,' roept Steve. En even later: 'Weet je, de fiets lijkt wel heel erg op mijn fiets die gisteren gestolen is.' Dan sjeest hij ervandoor.

'Hey, come back!' schreeuwt de verkoper, maar Steve zet de sokken erin.

'Got my bike back baby, yeah!' juicht hij.

Hij zet zijn filmpje op YouTube. *Stealing My Bike Back* is ruim 2,5 miljoen keer bekeken. Steve krijgt veel likes.

88

Was het wel de fiets van Steve?

Yes, gerechtigheid! Dat zal de dief leren. Dat is waarschijnlijk het eerste wat je denkt. Maar in de reacties op het filmpje stond ook kritiek. Sommigen vonden het een gevaarlijke actie. Wat als de verkoper een pistool had gehad? Steve had beter de politie kunnen bellen, zeiden ze. En hoe wist Steve zo zeker dat het zijn fiets was? Had hij bijvoorbeeld een bon met het frame-nummer? Wat als die fiets inderdaad van de neef van de verkoper was? Ja, daar zit wat in. Waarom zouden we Steve eigenlijk geloven?

'Maar als het echt zijn eigen fiets was?'

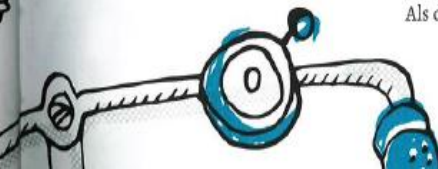
'Dan is het nog de vraag of die verkoper wel de dief is.'

'Hoe komt hij anders aan die fiets?'

'Gewoon gekocht bij een fietsenzaak. Die verkopen ook tweedehandsjes.'

'En dan?'

'Lees het volgende stukje.'

Eén fiets, twee eigenaren

Je ziet een jongen op jouw fiets. Bij het stoplicht tik je op zijn schouder.

'Dat is mijn gestolen fiets!' zeg je.

'Huh? Ik heb hem net gekocht, voor 150 euro,' zegt hij.

Stel dat jullie allebei de waarheid spreken, wie is dan de rechtmatige eigenaar? Het antwoord: dat ligt eraan.

Eerst twee vragen aan jou:

- 1 Kun je bewijzen dat het jouw fiets is? (aankoopbon, sleutels)
- 2 Kun je bewijzen dat je fiets gestolen is? (aangifte)

Nu twee vragen aan hem:

- 1 Kan hij bewijzen dat hij die fiets heeft gekocht? (aankoopbon)
- 2 Heeft hij hem bij een betrouwbare winkel gekocht?

Dat laatste is belangrijk. Als je een fiets op internet of op een rommelmarkt koopt, moet je zeker weten dat de fiets niet gestolen is. Je hebt zelfs een plicht om dat te onderzoeken. Dat hoeft niet als je de fiets koopt in een betrouwbare winkel. Dan mag je ervan uitgaan dat de winkelier rechtmatig aan de fiets is gekomen.

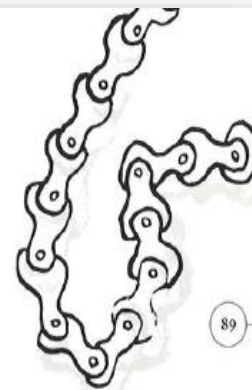
En de WINNAAR is...

Twee keer 'ja' voor jou? En twee keer 'nee' voor hem? Dan heb jij recht op de fiets. Want als hij niet kan bewijzen hoe hij aan de fiets is gekomen, lijkt dat verdacht veel op stelen of helen (zie verderop).

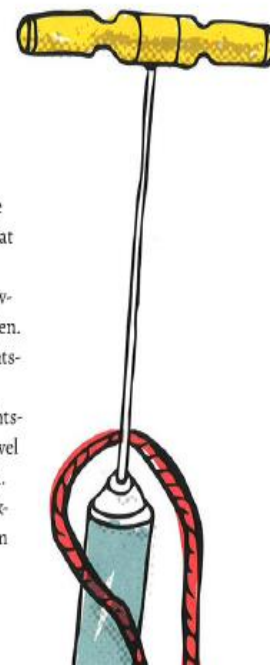
En wat als hij wél een bonnetje heeft? Als hij de fiets wél bij een betrouwbare winkel heeft gekocht? Sorry voor jou, maar dan mag hij de fiets houden. De wet beschermt hem als koper. Rechtszekerheid is belangrijk in een rechtsstaat. Als je iets rechtmatig hebt gekocht, mag je het houden.

Maar wacht even: jij bent bestolen en jij woont toch ook in diezelfde rechtsstaat? Ja, maar een fiets kun je niet in tweeën delen. Je hebt pech. Je kunt wel proberen te achterhalen hoe die winkel aan jouw gestolen fiets is gekomen.

Als de politie via de winkel de dief te pakken krijgt, kun je de schade op hem (of haar) verhalen.

89

BEWIJS het maar eens

Bonnetje, sleutels, framenummer: het gaat allemaal om bewijsmateriaal als je je gejatte fiets terug wilt krijgen.

Milad ziet de gestolen fiets van zijn moeder op Marktplaats staan. Nee, hij gaat het niet zelf even fiksen, zoals Steve, maar hij schakelt de politie in. De verkoper blijkt een veelpleger te zijn met al heel wat fietsdiefstallen op zijn naam. De veelpleger kan niet bewijzen dat de fiets van hem is en de politie neemt de fiets in beslag. Dus Milad krijgt hem terug? Nee, hij moet eerst bewijzen dat het inderdaad de fiets van zijn moeder is. En dat kan hij niet. Want wat blijkt? Het framenummer en slotnummer van de fiets zijn niet hetzelfde als op de aankoopbon.

'Die fiets is helemaal niet van je moeder,' zegt de politie.

'Ik weet zeker van wel,' zegt Milad. 'Mijn moeder heeft dat nummer niet gecontroleerd toen ze de fiets kocht. Er is vast een fout gemaakt.'

Tja, daar kan de politie weinig mee.

Nou ja!

Gelukkig heeft Milad nog een troef in handen: hij heeft thuis een afgebroken stukje van het spatbord liggen. En bij de in beslag genomen fiets ontbreekt precies dat stukje. Maar *nóg* wil de politie de fiets niet teruggeven. De agent zegt: 'Dat stukje hebt u misschien wel van een andere fiets gehaald.' Nou ja!

Hoe het afliep? Milad schakelde tv-rechter meester Frank Visser in. Die zei op 15 februari 2013: 'U hoeft zich hier niet bij neer te leggen. U kunt een klaagschrift indienen bij de rechtbank. Dan vraagt de rechter aan de officier van justitie – want die gaat daarover – hoe het zit. Grote kans dat de fiets snel bij u is.' Milad stuurde een klaagschrift. Maar hij was te laat. De politie had de fiets inmiddels op een veiling verkocht. Milad kreeg wel een schadevergoeding van 300 euro.

Dus bij elkaar opgeteld:
+ € 20
+ € 300
+ € 100
+ potje verf
+ strafblad
- fiets...

=
een duur grapje

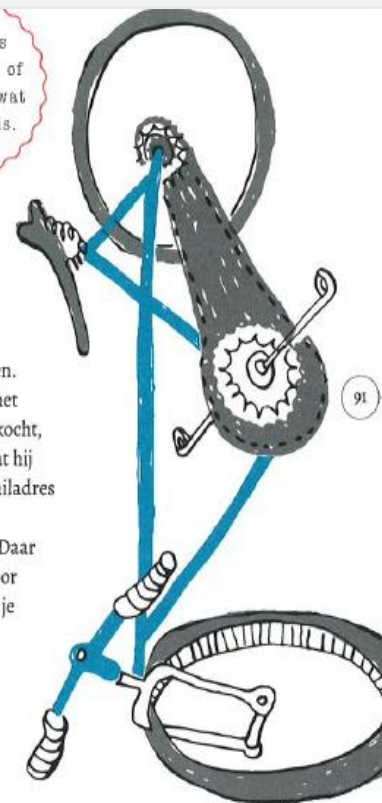
Niet stelen maar HELEN

Nee, het valt nog niet mee om je gestolen fiets terug te krijgen. Maar ach, je koopt tegenwoordig voor een prikkie een tweedehands brikkie.

In maart 2015 zien twee agenten bij een huis in Wommels een damesfiets staan, nog nat van de verf. Da's toevallig: een paar dagen eerder is in het buurdorp precies zo'n fiets gestolen. De agenten vragen de zeventienjarige bewoonster hoe het zit. Ze vertelt dat ze de fiets gewoon via Marktplaats heeft gekocht, voor 20 euro. En dat ze hem een lijke verf heeft gegeven omdat hij wat beschadigd was. Dus niks aan de hand, toch? Nee, het mailadres van de verkoper heeft ze niet meer.

Vaag verhaal. Zou de vrouw de fiets zelf gestolen hebben? Daar was niet voldoende bewijs voor. Maar ze werd wel vervolgd voor **heling**. Op 23 februari 2016 zei de rechter in Leeuwarden: 'Als je een fiets koopt voor 20 euro, kun je weten dat het om een gestolen fiets gaat. En wie een gestolen fiets koopt, maakt zich schuldig aan heling.' De vrouw kreeg een boete van 300 euro. De eigenaar kreeg de fiets terug, plus een schadevergoeding van 100 euro. En omdat heling een misdrijf is, kreeg de vrouw ook een strafblad. Al met al een **duur** grapje.

'Helen' is iets kopen of verkopen wat gestolen is.

Lokfiets of **UITLOKFIETS?**

En dan zie je zomaar ergens een fiets zonder slot die erom smeekt meegenomen te worden. Dat is wel heel verleidelijk. Maar: trap er niet in!

Op 22 maart 2006 loopt een man langs station Deventer. Hij ziet een mooie Gazelle staan, niet op slot. De man kijkt om zich heen, pakt de fiets en rijdt ermee weg. Maar op nog geen dertig meter van het station wordt hij aangehouden door twee agenten. Die hadden de fiets bewust bij het station neergezet. Het was een lokfiets.

De man had een strafblad, maar was nooit opgepakt voor fietsendiefstal. Nu dus wel. De bewijsvoering was een makkie: het was een heterdaadje. De dief kreeg een gevangenisstraf van tweeënvijftig dagen, waarvan dertig voorwaardelijk.

Hij ging in hoger beroep en daarna naar de Hoge Raad. Zijn advocaat zei: 'Dit is uitlokking en dat mag niet volgens de wet. Mijn cliënt was helemaal niet van plan een fiets te stelen, maar door de lokfiets is hij daartoe gebracht.' In gewone woorden: de politie heeft hem erin geluisd. En de politie moet zich aan de wet houden bij het opsporen van verdachten. In een andere rechtszaak had de Hoge Raad bepaald dat de politie mensen niet mag uitlokken om iets strafbaars te doen wat ze anders niet zouden hebben gedaan. Was de lokfiets dus niet eigenlijk een uitlokfiets?

92

Lokfiets-arrest

Op slot of niet op slot, dat is de kwestie

Op 28 oktober 2008 deed de Hoge Raad uitspraak in de lokfietszaak. Helaas voor de dief: de politie had niets verkeerd gedaan. Het mag, een lokfiets neerzetten op een plek waar veel fietsen worden gestolen. Of die fiets wel of niet op slot staat, doet er niet toe, zei de Hoge Raad. Maar daar kwam veel kritiek op van juristen. Een lokfiets moet eruitzien als een gewone fiets, zeiden ze. En gewone fietsen bij een station staan op slot. Met een onafgesloten lokfiets schept de politie 'een gelegenheid die er normaal niet is'. En de gelegenheid maakt de dief. Kritiek of niet, de Hoge Raad had gesproken en de lokfietsdief moest gewoon zijn straf uitzitten.

De Hoge Raad bekijkt ook of het gerechtshof zijn uitspraak goed heeft onderhouden met argumenten. Dat was hier niet het geval.

Artikel 310 Wetboek van Strafrecht: Hij die enig goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort wegneemt, met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen, wordt, als schuldig aan diefstal, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.

Een ding van niks en niemand

Je kunt natuurlijk ook een weesfiets adopteren. Dat klinkt een stuk beter dan stelen of helen. En je doet nog eens iets goeds voor de maatschappij.

Op 22 november 2011 ziet een man bij een verzorgingshuis in Amsterdam een oude fiets zonder slot en met twee lekke banden. Hij bekijkt hem eens goed en neemt het kneusje mee. Helaas lopen er ook twee agenten in burger. Ze vragen de man of de fiets van hem is.

'Nee,' zegt hij eerlijk, 'hij is niet van mij.'

'Dan houden we u aan voor diefstal,' zeggen de agenten.

Diefstal? Hoezo? Dit was overduidelijk een weesfiets. Een wrak, in de steek gelaten door de eigenaar. Hij stond niet eens op slot!

Een fiets is een fiets, zei de officier van justitie. Het kwam tot een rechtszaak. De advocaat van de man zei: 'Niemand heeft aangifte gedaan van diefstal van de fiets, niemand heeft zich gemeld bij de politie. Deze fiets was van niemand.' De fiets was in wetstaal een *res nullius*: een ding van niemand. En een *res nullius* kun je niet stelen.

Of was de fiets van een **ANDER?**

De rechtbank zag dat anders. Dit was gewoon diefstal. In hoger beroep oordeelde het gerechtshof hetzelfde. Maar de Hoge Raad vernietigde de uitspraak van het gerechtshof. Want het hof was niet ingegaan op de argumenten van de verdachte dat de fiets er oud uitzag, niet op slot stond en twee lekke banden had. De zaak moest over, zei de Hoge Raad op 3 november 2015. Het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden keek opnieuw naar de feiten. Op 29 juli 2016 oordeelde het hof dat niet bewezen kon worden dat de fiets 'aan een ander toebehoorde'. De verdachte werd vrijgesproken van diefstal.

'Dus ik mag een wrak stelen?'

'Dan moet je wel zeker weten dat het van niemand is.'

'Hoe kom ik daarachter?'

'Truc: je knoopt met een dun touwtje het wiel vast aan het frame.'

'Aha, en als dat touwtje er na een tijd nog zit...'

'Dit heb je niet van mij, hè!'

93

